

De Ontwikkeling van Zelfvertrouwen en Zelfbeeld: Een Onderzoek naar de Ervaren Effectiviteit van het Programma van Stichting Petje af

Nienke Verhoogt (6519296)

Universiteit Utrecht

Master: Youth, Education & Society, Universiteit Utrecht

Cursus: Master thesis (201600407)

Student: Nienke Verhoogt (n.a.verhoogt@students.uu.nl)

1° Beoordelaar: Marije Kesselring (m.c.kesselring@uu.nl)

2° Beoordelaar: Joyce Endendijk (j.j.endendijk@uu.nl)

Stage organisatie: Stichting Petje af Nederland

Stagebegeleider: Brecht van Schendel (brecht.vanschendel@petjeaf.nl)

Datum: 23-06-23

Aantal woorden: 7896

Samenvatting

Doel. De huidige studie onderzocht de ervaren effectiviteit van het buitenschoolse programma voor kinderen uit kwetsbare situaties tussen de 10-14 jaar van Stichting Petje af op de ontwikkeling van zelfvertrouwen en zelfbeeld. **Methode.** Ervaren effectiviteit werd gemeten aan de hand van drie indicatoren: doelrealisatie, tevredenheid en bereik. Data werd verzameld via een kwantitatieve vragenlijst op basis van een Likertschaal van 1 (helemaal niet) tot 5 (helemaal wel) onder deelnemers ($N = 170$) en focusgroepen met deelnemers ($N = 5$), alumni ($N = 4$) en ouders ($N = 3$). **Resultaten.** De resultaten suggereren dat Petje af bijdraagt aan een groter zelfvertrouwen ($M = 3.8$, $SD = .74$) en een positiever zelfbeeld ($M = 4.06$, $SD = .76$), waarbij jaren deelname van invloed lijkt op de mate van ontwikkeling ($p < .05$). Tussen zelfvertrouwen, zelfbeeld en tevredenheid bleek sprake van sterke samenhang ($p < .001$). Deelnemers, alumni en ouders blijken zeer tevreden over het programma (rapportcijfer 8.2). Petje af (N deelnemers = 644) bereikt waarschijnlijk de beoogde doelgroep door gevestigd te zijn in gemeenten met hoge percentages leerlingen die opgroeien in lage-inkomensgezinnen. **Conclusie.** Dit onderzoek suggereert dat het Petje af programma als effectief wordt ervaren voor de ontwikkeling van een groter zelfvertrouwen en een positiever zelfbeeld.

Sleutelwoorden: Zelfvertrouwen, zelfbeeld, tevredenheid, bereik, ervaren effectiviteit

Abstract

Objective. The current study examined the perceived effectiveness of the extracurricular program *Petje af*, designed for children from vulnerable situations between the ages of 10-14, on the development of self-confidence and self-esteem. **Method.** Perceived effectiveness was measured using three indicators: goal achievement, satisfaction, and outreach. Data was collected via a quantitative questionnaire based on a Likert scale from 1 (completely not) to 5 (completely well) among participants ($N = 170$) and focus groups with participants ($N = 5$), alumni ($N = 4$) and parents ($N = 3$). **Results.** Results suggest that *Petje af* contributes to increased self-confidence ($M = 3.8$, $SD = .74$) and a more positive self-esteem ($M = 4.06$, $SD = .76$), with years of participation appearing to influence the degree of development ($p < .05$). Self-confidence, self-esteem and satisfaction were found to be strongly coherent ($p < .001$). Participants, alumni and parents were found to be highly satisfied with the program (rating 8.2). *Petje af* (N participants = 644) likely reaches the intended target group by being located in municipalities with high percentages of students growing up in low-income families. **Conclusion.** This research suggests that the *Petje af* program is perceived as effective in developing greater self-confidence and a more positive self-image.

Key words: Self-efficacy, self-esteem, satisfaction, scope, experienced effectivity

De Ontwikkeling van Zelfvertrouwen en Zelfbeeld: Een Onderzoek naar de Ervaren Effectiviteit van het Programma van Stichting Petje af

Kansengelijkheid staat al decennia lang op de onderwijsagenda in Nederland. In 1968 is de Cito-toets geïntroduceerd met het idee door een eindtoets leerlingen gelijke kansen te bieden voor het vervolgonderwijs. Kort daarna werd de Middenklas geïntroduceerd, met het idee selectie uit te stellen en zo kansengelijkheid te bevorderen (Onderwijsmuseum, 2021). In 2019 is de Gelijke Kansen Alliantie opgericht waarmee het begrip ‘de Rijke Schooldag’ werd geïntroduceerd met als doel in het onderwijs een impuls te geven aan brede talentontwikkeling zodat alle leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap [OCW], 2022). Ondanks al deze inspanningen blijft onderzoek aantonen dat de sociale achtergrond van kinderen bepalend blijft voor het verloop van de (school)loopbaan (Ministerie van OCW, 2022; 2023). Kinderen uit gezinnen met een lage sociaaleconomische status (SES) of migratieachtergrond hebben minder kans op een rijke leerontwikkeling dan leeftijdgenoten, omdat in deze gezinnen bijvoorbeeld minder geld is voor bijles, de sportclub of culturele uitjes (Badou & Day, 2021; Ministerie van OCW, 2022; Steketee et al., 2013). Kansengelijkheid in leerontwikkelingen heeft gevolgen zoals moeite met toetreden tot de arbeidsmarkt, intergenerationele armoede en aanhoudende stigmatisering van minderheidsgroepen (Badou & Day, 2021; Koot et al., 2022).

Stichting Petje af zet zich in voor het bevorderen van gelijke kansen van kinderen met als uiteindelijk doel dat kinderen opgroeien tot bewuste burgers die vanuit hun talenten actief bijdragen aan de maatschappij. Hiertoe biedt deze stichting sinds 2007 een aanvullend lesprogramma op zondagen aan voor kinderen van 10 tot en met 14 jaar die minder kans hebben op een rijke leerontwikkeling. Petje af heeft inmiddels 17 vestigingen verspreid over Nederland met 50 groepen waaraan wekelijks in totaal 900 kinderen kunnen deelnemen. Sinds schooljaar 2022-2023 biedt Petje af het lesprogramma ook doordeweeks aan ter invulling van de Rijke Schooldag (Gelijke Kansen Alliantie, 2022; www.petjeaf.nl). Het lesprogramma bestaat uit jaarlijks 30 dagdelen (vier uur zondag, twee uur doordeweeks), onderverdeeld in zeven blokken van vier weken waarin bij elk blok één thema centraal staat. Kinderen komen gedurende het programma in aanraking met diverse beroepen en rolmodellen via gastlessen, bedrijfsbezoeken en uitstapjes naar bijvoorbeeld musea. Twee keer per jaar vindt een talentgesprek plaats tussen de leerling en een Petje af coach om de door de leerling gestelde leerdoelen te evalueren. De leerdoelen zijn gekoppeld aan de Theory of Change (ToC) van Petje af (Bijlage A). Deze ToC bestaat uit acht ontwikkelingsdomeinen onderverdeeld in drie

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

sporen: 1) verbeteren zelfvertrouwen en zelfbeeld, 2) ontdekken talenten, vergroten netwerk en verkennen toekomstperspectief en 3) versterken mondelinge-, sociale- en burgerschapsvaardigheden. Dit onderzoek richt zich op spoor 1, met als doel het verkrijgen van inzicht in de ervaren effectiviteit van dit deel van het programma. Het onderzoeken van de ervaren effectiviteit is relevant, omdat het bijdraagt aan een beter begrip van de werkzaamheid van het programma en gebruikt kan worden om het programma verder door te ontwikkelen zodat Petje af haar doelstelling, dat kinderen opgroeien tot bewuste burgers die actief bijdragen aan de maatschappij, nog beter bereikt. Op deze manier draagt dit onderzoek indirect bij aan het bevorderen van gelijke kansen voor kinderen. In deze studie wordt gesproken over kinderen uit kwetsbare situaties waarmee wordt gedoeld op kinderen die opgroeien in gezinnen met een lage SES of migratieachtergrond. De hoofdvraag die centraal staat is: *Wat is de ervaren effectiviteit van het programma van Petje af op het zelfvertrouwen en zelfbeeld van kinderen?*

Theoretisch Kader

In deze studie staan twee concepten centraal: zelfvertrouwen en zelfbeeld. Beiden worden hieronder geconceptualiseerd aan de hand van literatuur. Afsluitend wordt beschreven welke hiaten gevonden zijn in de literatuur en hoe huidig onderzoek eruit ziet.

Zelfvertrouwen

Zelfvertrouwen is het vertrouwen van iemand in zijn eigen vaardigheden. In de literatuur wordt het concept op verschillende wijzen geconceptualiseerd en worden verschillende factoren benoemd voor de ontwikkeling van zelfvertrouwen. Ten eerste ontleden Oney en Oksuzoglu-guven (2015) het concept generiek zelfvertrouwen. Dit betreft algemeen zelfvertrouwen, het resultaat van een optelsom van ervaringen en gedragingen van zelfvertrouwen uit verschillende contexten. Het generieke zelfvertrouwen is stabiel over tijd en wordt beschouwd als een algemeen persoonlijkheidskenmerk: iemand heeft een hoog of laag generiek zelfvertrouwen. Doordat generiek zelfvertrouwen sterk samenhangt met persoonlijkheid is het beïnvloeden ervan lastig (Oney & Oksuzoglu-guven, 2015). Hiertegenover volstaat het begrip specifiek zelfvertrouwen. Dit betreft de variërende mate van zelfvertrouwen in verschillende contexten. Door gerichte ondersteuning, feedback en nieuwe ervaringen is specifiek zelfvertrouwen te vergroten (Oney & Oksuzoglu-guven, 2015; Wang & Chang, 2019). Een veel voorkomend concept dat hierop aansluit is zelfeffectiviteit (*self-efficacy*). Volgens Bandura (1997) is zelfeffectiviteit het geloof in eigen vaardigheden bij de uitvoering van een specifieke taak naar een bepaalde verwachting. De mate van

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

zelfeffectiviteit is van invloed op het gedrag en de keuzes van een individu. Bij de ontwikkeling van zelfeffectiviteit spelen vier factoren een rol: 1) succeservaringen in moeilijke taken, 2) het zien van successen behaald door soortgelijken, 3) bevestiging door de sociale omgeving en 4) weerbaarheid (Bandura, 1997). Het ervaren van succes blijkt de sterkste voorspeller voor de ontwikkeling van zelfeffectiviteit (Usher & Pajares, 2008). Ten slotte ziet Stajkovic (2006) zelfeffectiviteit juist als een van de vier bouwstenen voor zelfvertrouwen waarin hij zelfvertrouwen formuleert als een gevoel van zekerheid. De overige bouwstenen zijn: 1) hoop: het uitzoeken wat er gedaan moet worden en hoe dit gedaan moet worden, 2) optimisme: een positieve terugblik op de uitvoering en 3) weerbaarheid: de overtuiging dat tegenvallers opgevangen kunnen worden (Stajkovic, 2006).

Samenvattend komen in de literatuur een aantal factoren naar voren die belangrijk zijn in de ontwikkeling van zelfvertrouwen: succeservaringen, bevestiging door de sociale omgeving, interacties met de omgeving en weerbaarheid. Het ontwikkelen van zelfvertrouwen is belangrijk, omdat het kan zorgen voor motivatie en een hogere weerbaarheid. Kinderen met zelfvertrouwen weten wat zij in hun mars hebben, voelen zich meer in controle over situaties en gaan gemakkelijker sociale relaties aan (Bandura, 1997; Jerald & Honey Me, 2020). Zelfvertrouwen speelt ook een rol bij schoolprestaties. Leerlingen die meer vertrouwen hebben in hun eigen capaciteiten laten betere schoolprestaties zien (Stajkovic et al, 2018). Kinderen uit gezinnen met een lage SES of migratieachtergrond hebben gemiddeld minder zelfvertrouwen vergeleken met leeftijdgenoten (Badou & Day, 2021). Het Petje af programma probeert deze factoren te verweven in het programma op verschillende manieren. Huidig onderzoek moet laten blijken of Petje af daadwerkelijk bijdraagt aan een groter zelfvertrouwen.

Zelfbeeld

Het tweede concept waar dit onderzoek op focust is zelfbeeld. Zelfbeeld is de manier waarop een individu naar zichzelf en zijn eigen waarde als persoon kijkt (Hosogi et al., 2012). Zelfbeeld en zelfvertrouwen verhouden zich sterk tot elkaar doordat ze beide te maken hebben met de manier waarop een individu naar zichzelf kijkt. In de literatuur worden de concepten daarom dikwijls door elkaar gebruikt (Shirzad et al., 2022). De betekenis is echter niet hetzelfde. Het belangrijkste verschil is dat zelfvertrouwen gericht is op het vertrouwen in eigen vaardigheden en zelfbeeld gericht is op het waarderen van jezelf als persoon. Wel zijn de concepten op elkaar van invloed. Mensen met een positiever zelfbeeld hebben vaak een groter zelfvertrouwen en andersom (Hewitt, 2002).

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

Zelfbeeld is net als zelfvertrouwen een ambigue term in de literatuur. Allereerst is er onderscheid tussen zelfbeeld gericht op uiterlijk (*self-image*) en zelfbeeld gericht op eigenwaarde (*self-esteem*). Mehrad (2016) beschrijft zelfbeeld als de manier waarop iemand naar zichzelf kijkt en over zichzelf denkt, opgebouwd uit opvattingen en overtuigingen vanuit interacties met de omgeving en belangrijke personen. Hierbij ligt de focus op zelfbeeld gericht op uiterlijk. Daarentegen zien Orth en Robins (2014) zelfbeeld als een mate van eigenwaarde: een subjectieve evaluatie van een individu over zijn eigen waarde als persoon waarin drie factoren een rol spelen: 1) een steunend sociaal netwerk, 2) academisch succes en 3) gezondheid. De *Self Theory* van Rogers benadrukt de rol van eigenwaarde in de ontwikkeling van persoonlijkheid en de wrijvingen die daarbij kunnen voorkomen tussen belangen en perspectief van individu en omgeving (Ismail & Tekke, 2015; McLeod, 2018).

Samenvattend stelt de literatuur dat voor de ontwikkeling van een positief zelfbeeld drie factoren van belang zijn: een steunend netwerk, succeservaringen en gezondheid. Deze factoren komen grotendeels overeen met de benoemde factoren voor zelfvertrouwen. Dit is vanzelfsprekend, omdat beide concepten nauw met elkaar verbonden zijn en invloed op elkaar uitoefenen (Hewitt, 2002). Het ontwikkelen van een positief zelfbeeld is belangrijk, omdat het onder andere zorgt voor betere schoolprestaties, betere fysieke en mentale gezondheid en minder angst. Zelfbeeld speelt ook een rol in geluk. Kinderen met een positief zelfbeeld zijn gemiddeld gelukkiger dan kinderen met een negatief zelfbeeld (Brummelman et al., 2022; Dale et al., 2019; Freire & Ferreira, 2020). Recent onderzoek toont aan dat kinderen uit gezinnen met een lage SES of migratieachtergrond vaak een negatiever zelfbeeld hebben in vergelijking tot leeftijdgenoten (Badoe & Day, 2021; Pit-ten Cate & Glock, 2018). Veel wijken waarin kinderen uit kwetsbare situaties opgroeien bieden weinig succesvolle rolmodellen. Daarbij zorgen (financiële) omstandigheden ervoor dat zij weinig in aanraking komen met nieuwe omgevingen doordat ze bijvoorbeeld weinig culturele uitstapjes maken (Badou & Day, 2021). Het Petje af programma doelt op het kweken van een positiever zelfbeeld door bijvoorbeeld ouders te betrekken bij het programma om zo een steunend sociaal netwerk voor het kind te bevorderen. Huidig onderzoek moet uitwijzen of het programma daadwerkelijk bijdraagt aan de ontwikkeling van een positiever zelfbeeld.

Concluderend, vanuit de literatuur wordt duidelijk dat kinderen uit kwetsbare situaties minder kansen hebben op een rijke leerontwikkeling door gebrek aan (financiële) middelen. Daarnaast hebben deze kinderen gemiddeld een lager zelfvertrouwen en een negatiever zelfbeeld door gebrek aan onder andere succeservaringen, een steunend sociaal netwerk en interactie met de omgeving (o.a. Badou & Day, 2021; Koot et al., 2022; McLeod, 2018). De

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

literatuur kent echter een aantal hiaten. Ten eerste zijn beide concepten ambigu en worden zelfvertrouwen en zelfbeeld, maar ook andere soortgelijke concepten door elkaar heen gebruikt, waardoor de literatuur niet eenduidig is en daardoor lastig te interpreteren. Ten tweede is schaarste in literatuur over de mogelijke verschillen in de ontwikkeling van kinderen uit verschillende sociale achtergronden op het gebied van zelfvertrouwen en zelfbeeld. Dit is merkwaardig, omdat de literatuur suggereert dat de aanwezigheid van verschillen in ontwikkeling grote gevolgen voor de kansen en toekomst van kinderen kan hebben (Badou & Day, 2021; Koot et al., 2022). Ten slotte is onderzoek naar de effectiviteit van lesprogramma's zoals Petje af in Nederland beperkt. Het ontbreekt aan kennis over en onderzoek naar de werkzame elementen die zorgen voor effectieve bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen (Fukkink et al., 2021; Karssen et al., 2021).

Dit laatste hiaat is direct de belangrijkste wetenschappelijke relevantie van het onderzoek. Middels dit onderzoek wordt inzicht verkregen in de ervaren effectiviteit van een deel van het programma wat bijdraagt aan een beter begrip van de werkzaamheid van het programma. Daarnaast kan dit onderzoek gebruikt worden om het programma nog verder door te ontwikkelen zodat Petje af haar doelstelling nog beter kan bereiken. Groei op het eerste spoor, zelfvertrouwen en zelfbeeld, kan samen met groei op de andere twee sporen zorgen voor de ontwikkeling van kinderen tot bewuste burgers die actief deelnemen aan de maatschappij. Daarnaast levert dit onderzoek kennis op waaruit programma's met vergelijkbare doelstellingen kunnen putten, wat waardevol is voor doorontwikkeling van deze programma's. Het onderzoek is daarop aansluitend maatschappelijk relevant, omdat kansengelijkheid nog altijd hoog op de onderwijsagenda staat en de bestaande ongelijke kansen leiden tot negatieve maatschappelijke gevolgen (Badou & Day, 2021; Koot et al., 2022). Veel kinderen uit kwetsbare situaties kunnen gebaat zijn bij het deelnemen aan een effectief werkend Petje af programma.

Huidig Onderzoek

Het doel van deze studie is het verkrijgen van inzicht in de ervaren effectiviteit van een deel van het programma, namelijk het eerste spoor: zelfvertrouwen en zelfbeeld. De ervaren effectiviteit wordt aan de hand van drie indicatoren bepaald: 1) doelrealisatie, 2) tevredenheid en 3) bereik (Yperen, 2014). Doelrealisatie en tevredenheid worden onderzocht middels een vragenlijst onder deelnemers en drie focusgroepen met deelnemers, alumni en ouders. Het bereik wordt onderzocht middels een analyse van gegevens uit het locatievolgsysteem van Petje af en een vergelijking met de Kansenskaart Nederland (Lam et al., z.d.). De centrale onderzoeksvraag luidt: *Wat is de ervaren effectiviteit van het*

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

programma van Petje af op het zelfvertrouwen en zelfbeeld van kinderen? Ter beantwoording hiervan zijn vier deelvragen opgesteld:

1. *In hoeverre worden de doelen 'zelfvertrouwen vergroten' en 'positiever zelfbeeld' gerealiseerd door het programma van Petje af?* De verwachting is dat beide doelen worden gerealiseerd door het programma. Literatuur stelt dat zelfvertrouwen en zelfbeeld worden ontwikkeld door succeservaringen, een steunende sociale omgeving, interacties met de omgeving en weerbaarheid (Bandura, 1997; Oney & Oksuzoglu-guven, 2015; Orth & Robins, 2014; Stajkovic, 2006). Petje af probeert deze factoren te verweven in de aanpak van het lesprogramma, bijvoorbeeld door leren presenteren en het uitvoeren van opdrachten zodat kinderen kansen krijgen om succeservaringen op te doen. Coaches worden getraind vanuit het gedachtegoed van Vreedzaam om kinderen positieve feedback te geven. Tevens wordt geprobeerd vanuit ditzelfde gedachtegoed de weerbaarheid van kinderen te vergroten door bijvoorbeeld te leren over omgaan met conflict. Tenslotte moeten de gastlessen, bedrijfsbezoeken en uitjes ervoor zorgen dat kinderen regelmatig buiten hun eigen leefomgeving komen en zo in aanraking komen met diverse omgevingen en inspirerende rolmodellen. Gezamenlijk zouden deze acties ervoor moeten zorgen dat Petje af haar doelstellingen realiseert en kinderen een groter zelfvertrouwen en een positiever zelfbeeld ontwikkelen.

2. *In hoeverre zijn verschillen zichtbaar in doelrealisatie tussen Petje af zondag en doordeweeks?* De verwachting is dat het verschil in intensiteit (zondag vier uur, doordeweeks twee uur) mogelijk zorgt voor verschillen. De literatuur stelt dat een hogere intensiteit van een interventie zorgt voor een hogere impact, waardoor wordt verwacht dat kinderen die deelnemen aan Petje af zondag een effectievere ontwikkeling op zelfvertrouwen en zelfbeeld ervaren (Nation et al, 2003).

3. *In hoeverre zijn kinderen, alumni en ouders tevreden over het programma van Petje af?* De verwachting is dat kinderen, alumni en ouders erg tevreden zijn over het programma. Coaches ontvangen vaak positieve feedback van ouders en kinderen blijven na hun Petje af tijd geregeld actief als junior-coach. Volgens Lavy en Naama-Ghanayim (2020) duidt hoge betrokkenheid op tevredenheid. Daarnaast hebben kinderen inspraak op de invulling van het programma waardoor zij eigenaarschap ervaren, wat kan resulteren in hogere tevredenheid (Mustafa et al., 2016).

4. *In hoeverre bereikt het programma van Petje af de beoogde doelgroep?* De verwachting is dat een groot deel van de kinderen dat deelneemt aan Petje af uit kwetsbare situaties komt, omdat Petje af zich probeert te vestigen op plekken waar wordt verwacht dat

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

veel kinderen daar gebaat zijn bij deelname aan Petje af. Voorafgaand aan de oprichting van een nieuwe vestiging wordt een wijkanalyse uitgevoerd waarin bij zowel scholen als gemeente wordt uitgevraagd of het Petje af programma gewenst en nodig is. Middels een analyse van de Kanskaart Nederland wordt in dit onderzoek onderzocht in hoeverre Petje af gevestigd is op de juiste plekken om de beoogde doelgroep te bereiken. De Kanskaart is een interactieve kaart die inzicht geeft in kansengelijkheid van burgers door een vergelijking van Nederlandse gemeenten op gebieden als inkomen, onderwijsniveau en gezondheid (Lam et al., 2022). Voor dit onderzoek is gekeken naar het percentage leerlingen in groep 8 dat ouders heeft met een laag inkomen (een inkomen waarbij 75% van alle ouders in Nederland met even oude kinderen een hoger inkomen heeft). Gemeenten met hoge percentages kinderen die opgroeien in lage-inkomensgezinnen en dus te maken kunnen hebben met kansenongelijkheid, zijn mogelijk locaties waar Petje af de beoogde doelgroep kan bereiken.

Methode

Onderzoeksdesign

Huidig onderzoek kende een *mixed methods design* waarin een kwantitatieve vragenlijst en kwalitatieve focusgroepen als onderzoeksmethodes zijn gecombineerd zodat de onderzoeksvraag vollediger beantwoord kon worden (Tariq & Woodman, 2013). De afhankelijke variabelen waren: zelfvertrouwen, zelfbeeld en tevredenheid. De voorspellende variabelen waren: leeftijd, geslacht, jaren deelname en programmatype (zondag of doordeweeks). Het verband tussen de drie afhankelijke variabelen was interessant vanuit de literatuur, waardoor deze ook zijn meegenomen in de analyses als voorspellende variabelen. De dataverzameling vond plaats in april en mei 2023.

Ethische Overwegingen

Voor huidig onderzoek is toestemming verkregen van de *Faculty Ethics Review Committee* van Universiteit Utrecht (registratienummer 23-0737). Doordat het onderzoek betrekking had op kinderen jonger dan 16 jaar was toestemming van ouders verplicht. Voor de vragenlijst is passief toestemming van ouders verkregen via een informatiebrief en mondelinge informatieverstrekking. Kinderen gaven zelf *informed consent* aan de start van de vragenlijst. Voor de focusgroepen is schriftelijke toestemming verkregen via een informatiebrief en een online toestemmingsformulier en mondelinge toestemming aan de start van de opname. De opnames van de focusgroepen zijn verwijderd na transcriptie. Alle data is geanonimiseerd en opgeslagen op de beveiligde online omgeving Yoda van de Universiteit Utrecht.

Participanten en Procedure

Op basis van een a-priori analyse is berekend dat minimaal 89 deelnemers de vragenlijst moesten invullen om een power van .95 te behalen en daarmee te zorgen dat de gevonden ervaren effectiviteit representatief is voor de doelgroep (Field, 2018). De participanten zijn geworven middels een gemakssteekproef. De vestigingsmanagers kregen de opdracht van de onderzoeker om de vragenlijst af te nemen bij hun Petje af groepen en om kinderen, alumni en ouders te werven voor de focusgroepen.

Vragenlijst

Een anonieme online vragenlijst is onder huidige deelnemers van Petje af afgenomen via Qualitrics (versie 2023). De vragenlijst bestond uit vijf vragen over demografische gegevens en in totaal twaalf stellingen over zelfvertrouwen, zelfbeeld en tevredenheid die beantwoord werden op een 5-punts Likertschaal van 1 (helemaal niet) tot 5 (helemaal wel). De vragenlijst is te vinden in Bijlage B.

Focusgroep

Middels drie focusgroepen is verdieping gezocht op de resultaten van de vragenlijst. De focusgroep met kinderen vond plaats in een afgehuurde lunchroom, de vaste locatie van deze Petje af groep, en duurde 45 minuten. De focusgroepen met de alumni en ouders vonden online via MS Teams plaats en duurden 60 minuten.

Instrumenten

Met een factoranalyse met Oblimin rotatie is de onderliggende structuur van de vragenlijst getoetst (Field, 2018) (Bijlage C). De op basis van literatuur verwachte factorstructuur met drie factoren: zelfvertrouwen, zelfbeeld en tevredenheid, is teruggevonden. Slechts één item had een cross-lading groter dan .2, maar deze is bij de factor tevredenheid behouden, omdat deze factor anders uit twee items bestond. In totaal verklaarden de drie factoren gezamenlijk 70,9% van de variantie. De vier items geladen op de eerste factor betroffen het concept zelfbeeld ($\alpha = .86$). De vier items geladen op de tweede factor betroffen het concept zelfvertrouwen ($\alpha = .85$). Ten slotte betroffen de drie items geladen op de derde factor het concept tevredenheid ($\alpha = .77$).

Zelfvertrouwen

De schaal zelfvertrouwen is gebaseerd op de gevalideerde Nederlandse adaptie op de *General Self-Efficacy Scale* van Teeuw en collega's (1994). Deze vragenlijst wordt wereldwijd gebruikt om zelfvertrouwen te meten en bestaat uit tien items. Voor dit onderzoek werden zes items verwijderd omdat de vragenlijst anders te lang werd. Ook is de vraagstelling aangepast naar het begripsniveau van kinderen van 10-14 jaar en toepasselijk gemaakt voor de

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

Petje af context. De stelling ‘Als ik geconfronteerd word met een probleem, heb ik meestal meerdere oplossingen’ is bijvoorbeeld aangepast naar ‘Bij Petje af leer ik dat ik oplossingen kan bedenken.’ In de focusgroepen is de ontwikkeling van zelfvertrouwen getoetst aan de hand van verschillende stellingen waaruit een groepsgesprek voortkwam. Een voorbeeldstelling uit de focusgroep met ouders was ‘Mijn kind geeft minder snel op als iets moeilijk is sinds het meedoet aan Petje af’.

Zelfbeeld

De schaal voor zelfbeeld is gebaseerd op de wereldwijd gebruikte *Rosenberg’s Self-esteem Scale* (1965). De vragenlijst is vertaald naar het Nederlands door Franck en collega’s (2008) en nogmaals betrouwbaar en valide bewezen door Everaert en collega’s (2010). De vragenlijst is wederom aangepast naar het begripsniveau van kinderen van 10-14 jaar en toepasselijk gemaakt voor de Petje af context. De stelling ‘over het algemeen ben ik tevreden met mezelf’ is bijvoorbeeld aangepast naar ‘Bij Petje af leer ik dat ik blij mag zijn met wie ik ben.’ In de focusgroepen werd zelfbeeld getoetst aan de hand van stellingen en associatiekaarten (Pauwels & Dreijer, 2018). Bij associatiekaarten werden diverse plaatjes laten zien waarbij participanten hun associatie met Petje af vertellen. Een voorbeeldstelling uit de focusgroep met alumni was ‘Door Petje af heb ik geleerd dat ik trots mag zijn op mezelf.’

Tevredenheid

De schaal voor tevredenheid is gebaseerd op de tevredenheidsvragenlijst voor leerlingen van Vensters (z.d.) en het bestuderen van diverse commerciële tevredenheidsenquêtes. Een voorbeelditem was ‘Ik heb zin om naar Petje af te gaan.’ Daarnaast is de deelnemers gevraagd het programma te beoordelen met een rapportcijfer van 1 tot 10. In de focusgroepen is tevredenheid gemeten aan de hand van een verschillende stellingen. Een voorbeeldstelling uit de focusgroep met ouders was ‘Mijn kind praat over Petje af ook op andere dagen van de week’. Bij de focusgroep met kinderen werd Kahoot, een online quizformat, gebruikt om tevredenheid via stellingen te meten.

Bereik

Om het bereik van Petje af te achterhalen zijn gegevens uit het locatievolsysteem verzameld. Dit systeem bevat onder andere informatie over het aantal deelnemers en over het geslacht en de leeftijd van de deelnemers. Vervolgens is middels de Kansenskaart het percentage leerlingen in groep 8 van ouders met een laag inkomen bepaald voor iedere gemeente waar Petje af actief is (Lam et al., 2022).

Analyses

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

Voor de kwantitatieve analyses is gebruik gemaakt van SPSS (versie 28). Met beschrijvende statistieken is inzicht verkregen in de steekproef en de variabelen (N , M , SD). De onderzoeksvragen zijn getoetst middels lineaire multiple regressie analyses en ongepaarde T-toetsen. Voorafgaand zijn de bijbehorende assumpties getoetst. De assumptie voor afwezigheid van univariate uitschieters in de dataset en normaliteit van variabelen is geschonden. Ook de assumptie voor multivariate uitschieters in residuen is meermaals geschonden doordat een te hoge *Mahalanobis distance* waarde de grenswaarde van de *critical X2* voor $df = 4$ ($\alpha = .001$) voor 18.467 telkens overschreed (Allen et al., 2014). Schending van beide assumpties is genegeerd, omdat geen normaliteit bereikt kon worden door gebrek aan evenredige representatie van participanten wat betreft het aantal jaren deelname en programmatype. Daarnaast waren uitschieters aanwezig door de gemiddeld eenzijdige beantwoording van de vragenlijst, waardoor enkele afwijkende antwoorden direct gezien worden als uitschieters. Bij de analyses is een betrouwbaarheidsinterval van 95% gehanteerd ($p < .05$). Voor de kwalitatieve analyses is gebruik gemaakt van NVivo (versie 20). Middels open codering zijn de focusgroepen gecodeerd op uiteenlopende thema's om inzicht te verkrijgen in de transcripten. Vervolgens zijn bij axiaal coderen de open codes vergeleken en zijn de drie overkoepelende thema's geïdentificeerd: zelfvertrouwen, zelfbeeld en tevredenheid. Ten slotte zijn bij selectief coderen overeenkomsten en verbanden gevonden tussen de uitspraken van de participanten over factoren die volgens hen bijdragen aan de ontwikkeling van zelfvertrouwen en zelfbeeld, evenals tevredenheid (Boeije, 2010).

Resultaten

De resultaten worden besproken aan de hand van zes onderwerpen, gerelateerd aan de onderzoeksvragen: 1) achtergrond gegevens, 2) doelrealisatie zelfvertrouwen, 3) doelrealisatie zelfbeeld, 4) tevredenheid, 5) verschillen programmatypen en 6) bereik. Hierin worden telkens eerst de kwantitatieve resultaten besproken gevolgd door de kwalitatieve bevindingen.

Beschrijvende Statistieken

De vragenlijst is door 192 kinderen ingevuld. Na verwijdering van volledig incomplete vragenlijsten bleven 170 vragenlijsten over ($N = 170$). Uit de post-hoc analyse bleek een hoge power van 1.00 wat duidt op een grote kans dat bevindingen uit het onderzoek representatief zijn voor de doelgroep (Field, 2018). Onder de participanten waren 100 meisjes, 64 jongens, 4 anders, 1 zeg ik liever niet en 1 missing. De gemiddelde leeftijd was 11,1 jaar ($SD = 1.10$). 116 kinderen deden voor het eerste jaar mee aan Petje af, 44 voor het tweede jaar, 9 voor het derde jaar en 1 missing. 144 kinderen deden mee aan Petje af zondag, 25 aan Petje af

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

doordeweeks en 1 missing. De beschrijvende statistieken (N , M , SD) per item uit de vragenlijst staan in Tabel 1.

Aan de focusgroep met huidige deelnemers namen vijf kinderen (3 jongens, 2 meisjes) deel in de leeftijd 10 tot 12 jaar. Twee van hen deden voor het eerste jaar mee aan Petje af zondag, twee voor het tweede jaar en één voor het derde jaar. Aan de focusgroep met ouders namen drie ouders deel (2 mannen, 1 vrouw). Alle drie hun kinderen deden voor het eerste jaar mee, waarvan twee aan Petje af doordeweeks en één aan Petje af zondag op in totaal twee verschillende vestigingen. Aan de focusgroep met alumni namen vier alumni deel (3 jongens, 1 meisje) in de leeftijd 13-17 jaar. Eén alumni heeft één jaar deelgenomen aan Petje af zondag en drie van hen hebben drie jaar deelgenomen aan Petje af zondag. De alumni waren afkomstig van twee verschillende Petje af vestigingen en vier verschillende groepen.

Tabel 1.

Beschrijvende statistieken afhankelijke variabelen.

Variabele	Item	N	M	SD
Zelfvertrouwen	Bij Petje af leer ik dat ik veel kan	170	3.92	.765
	Bij Petje af leer ik dat ik oplossingen kan bedenken	169	3.62	.880
	Bij Petje af leer ik doorzetten als ik iets moeilijk vind	169	3.80	.947
	Bij Petje af leer ik mijn doelen bereiken	169	3.84	.996
Zelfbeeld	Bij Petje af leer ik dat ik blij mag zijn met wie ik ben	169	4.08	.906
	Bij Petje af leer ik dat ik trots mag zijn op mezelf	169	4.08	.922
	Bij Petje af leer ik dat ik belangrijk ben	169	3.87	.961
	Bij Petje af voel ik mij fijn in de groep	170	4.20	.861
Tevredenheid	Ik heb zin om naar Petje af te gaan	166	4.05	.769
	Ik leer veel bij Petje af	166	4.07	.723
	Ik vind de lessen bij Petje af leuk	165	3.96	.851

Noot: de items zijn beantwoord op een 5-Punts Likertschaal

Doelrealisatie Vergroten Zelfvertrouwen

De gemiddelde score van 3.8 ($SD = .74$) gaf aan dat de meeste kinderen ervaren dat hun zelfvertrouwen wordt vergroot door Petje af. In combinatie bleken leeftijd, geslacht, jaren deelname, programmatype, zelfbeeld en tevredenheid verantwoordelijk voor een significante 51,2% van de variantie ($R^2 = .512$, $adjusted R^2 = .493$, $F(6, 153) = 26.797$, $p = <.001$), wat

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

betekent dat een combinatie van voorspellers samenhangen in de ontwikkeling van zelfvertrouwen, zoals in Tabel 2 te zien is. Hiervan bleken enkel zelfbeeld ($\beta = .385$, $t(153) = 5.267$, $p = <.001$) en tevredenheid ($\beta = .390$, $t(153) = 5.382$, $p = <.001$) significante voorspellers. Een positiever zelfbeeld of een hogere tevredenheid over het programma hangen samen met de ontwikkeling van zelfvertrouwen.

In de focusgroep met deelnemers gaven drie van de vijf kinderen aan dat hun zelfvertrouwen is gegroeid door deelname aan Petje af. De factoren die volgens hen bijdragen aan deze ontwikkeling wisselde van een goed gesprek met coaches tot het geven van presentaties. Een van de kinderen vertelde dat hij moeite had met doorzetten tijdens het uitvoeren van een moeilijk balspel en daarop zelf besloot bij een coach een hulpvraag te stellen:

Maar toen eenmaal bij de talentgesprekken, dat heb je hier bij Petje af, dan zeggen ze zo waar heb je nog moeite mee? Toen zei ik zo ik heb nog moeite met doorzettingsvermogen en toen hebben ze me ook echt serieus geholpen met doorzettingsvermogen.

Drie van de vier alumni gaven aan dat zij een positieve invloed van Petje af op hun zelfvertrouwen hebben ervaren, waarvan zij momenteel nog profijt hebben. Welke factoren hieraan hebben bijgedragen was volgens hun moeilijk te zeggen. Een alumna beschreef het langdurig profijt als volgt: “Ik durf nadat ik met Petje af heb meegedaan, durf ik meer te presenteren en voor al die mensen te gaan staan en gewoon mezelf te zijn en niet aan andere mensen denken.” Ouders gaven in de focusgroep aan het lastig te vinden de link te leggen tussen het programma en de ontwikkeling van het zelfvertrouwen van hun kinderen. Hiervoor gaven zij als reden dat hun kinderen pas kort deelnemen aan het programma waardoor zij volgens hen nog geen zichtbare veranderingen kunnen hebben doorgemaakt. Alle ouders gaven aan te geloven in de kracht van het programma en dat uiteindelijk, bij langere deelname, hun kinderen wel een groter zelfvertrouwen gaan ontwikkelen. Een ouder gaf aan te merken dat zijn kind wordt uitgedaagd bij Petje af en daardoor langzamerhand groeit in zelfvertrouwen:

Wat me wel een paar keer opgevallen is op het moment dat ik mijn kind ging ophalen vanuit Petje af en dan werd er zo'n afsluitend woordje gedaan dat hij dan toch zelf het initiatief nam om de afsluiting te doen. Dat is eigenlijk iets wat ik niet van hem ken maar waar hij toch wel in gegroeid dat zie ik wel.

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

Tabel 2.*Regressiecoëfficiënten multipele regressie op de afhankelijke variabele zelfvertrouwen*

	B	Std. error	β	t	Sig.	95% betrouwbaarheidsinterval	
						min	max
Constante	.668	.625		1.069	.287	-.567	1.903
Geslacht	-.109	.069	-.092	-1.587	.115	-.245	.027
Leeftijd	.021	.044	.032	.474	.636	-.066	.108
Jaren deelname	-.056	.082	-.045	-.683	.495	-2.19	.106
Programmatype	-.226	.116	-.112	-1.949	.053	-.456	.003
Gem. zelfbeeld	.379	.072	.385	5.267	<.001**	.237	.521
Gem. tevredenheid	.468	.087	.390	5.382	<.001**	.269	.639

Noot: Regressiecoëfficiënt is significant bij $p < .001$

Doelrealisatie Positiever Zelfbeeld

De gemiddelde score op de vragenlijst van 4.06 ($SD = .76$) liet zien dat de meeste kinderen aangeven te ervaren dat zij een positiever zelfbeeld ontwikkelen door Petje af. In combinatie bleken leeftijd, geslacht, jaren deelname, programmatype, zelfvertrouwen en tevredenheid verantwoordelijk voor een significantie 49,6% van de variantie ($R^2 = .496$, $adjusted R^2 = .476$, $F(6, 153) = 25.092$, $p = <.001$). Dit betekent dat een combinatie van voorspellers samenhangen in de ontwikkeling van zelfbeeld, zoals in Tabel 3 te zien is. Hiervan bleken enkel jaren deelname ($\beta = .137$, $t(153) = 2.062$, $p = .041$), tevredenheid ($\beta = .350$, $t(153) = 4.654$, $p = <.001$) en zelfvertrouwen ($\beta = .398$, $t(153) = 5.267$, $p = <.001$) significante voorspellers. Een langere deelname, een hogere tevredenheid of groter zelfvertrouwen hangen samen met de ontwikkeling van zelfbeeld.

In de focusgroep met deelnemers gaven alle kinderen aan dat zij door Petje af een positiever zelfbeeld ontwikkelen. Hiervoor benoemden zij als belangrijkste factor de veilige en open sfeer in de groep. Volgens de kinderen staat respect voor elkaar hoog in het vaandel en is er de ruimte om jezelf te kunnen zijn, zoals een kind dat beschreef aan de hand van een associatiekaart: “Ik heb voor *Winnie the Pooh* gekozen omdat je hier lief voor elkaar moet zijn, ja zijn dat eigenlijk. Het boeit niet hoe iemand eruit ziet.” De kinderen die voor het eerste jaar deelnemen gaven ook aan positiever naar zichzelf te kijken door Petje af. De significante invloed van jaren deelname zoals uit de vragenlijst bleek, was hier niet terug te zien. De drie

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

alumni die drie jaar hebben deelgenomen gaven aan een positiever zelfbeeld door Petje af te hebben ontwikkeld, maar zij vonden het lastig te bedenken hoe Petje af hen hiermee precies geholpen heeft. Zij benoemden, net als de huidige deelnemers, dat de veilige en open groeps sfeer hen de ruimte gaf om zichzelf te kunnen zijn en dat dat hen waarschijnlijk heeft geholpen met hun zelfbeeld. Een alumnus beschreef hoe de veilige sfeer haar hielp om positiever naar zichzelf te kijken: “Ik zag gewoon een blik van mensen die dachten van joh die doet het goed en toen begon ik wel een beetje te denken zo, ja, ik doe het wel gewoon goed. Waarom zou ik dan mezelf soort van schamen?” Eén alumnus, die een jaar heeft deelgenomen, gaf daarentegen aan dat hij zich niet fijn voelde in de groep en daardoor geen positiever zelfbeeld heeft ontwikkeld: “Volgens mij hadden allebei de groepen 4 personen, was gewoon jongensgroep meisjesgroep en toen paste ik niet echt bij in een van de twee.” Ouders gaven wederom aan dat zij het lastig vonden een link te leggen tussen Petje af en de ontwikkeling van het zelfbeeld van hun kinderen en gaven hiervoor de korte deelname als reden. Een ouder beschreef hoe haar kind het naar zijn zin heeft bij Petje af en daardoor positiever naar zichzelf leert kijken, of zoals zij het noemde “het Pippi Langkous gevoel” door Petje af te krijgen:

Het is altijd moeilijk om afscheid te nemen en dat komt dan enthousiast weer terug met allemaal nieuwe dingen die ie heeft gedaan en dan de nieuwsgierigheid die ie dan heeft, ja dat is wel het Pippi Langkous gevoel denk ik wat ie heeft.

Tabel 3.

Regressiecoëfficiënten afhankelijke variabele zelfbeeld.

	B	Std. Error	β	t	Sig.	95% betrouwbaarheidsinterval	
						Min	Max
Constante	.1.709	.634		2.697	.008	.457	2.961
Geslacht	-.100	.071	-.083	-1.401	.163	-.240	.041
Leeftijd	-.077	.045	-.115	-1.721	.087	-.166	.011
Jaren deelname	.173	.084	.137	2.062	.041*	.007	.339
Programmatype	-.097	.121	-.047	-.802	.424	-.337	.142
Gem. tevredenheid	.427	.092	.350	4.654	<.001**	.246	.608
Gem. zelfvertrouwen	.405	.077	.398	5.267	<.001**	.253	.557

Noot: *Regressiecoëfficiënt is significant bij $p < .05$. **Regressiecoëfficiënt is significant bij $p < .001$

Tevredenheid

In de vragenlijst scoorden kinderen gemiddeld een 4.02 ($SD = .64$), wat betekent dat de meeste kinderen aangaven heel tevreden te zijn over het programma. Het gemiddelde rapportcijfer dat zij het Petje af programma gaven, is een 8.2 ($SD = 1.47$). In combinatie bleken leeftijd, geslacht, jaren deelname, programmatype, zelfvertrouwen en zelfbeeld significant verantwoordelijk voor 49% van de variantie wat duidt op samenhang van verschillende voorspellers voor tevredenheid ($R^2 = .49$, $adjusted R^2 = .470$, $F(6, 153) = 24.494$, $p = <.001$), zoals in Tabel 4 is te zien. Hiervan bleken geslacht ($\beta = .142$, $t(153) = 2.415$, $p = .017$), zelfvertrouwen ($\beta = .408$, $t(153) = 5.382$, $p = <.001$) en zelfbeeld ($\beta = .354$, $t(153) = 4.654$, $p = <.001$) significante voorspellers van tevredenheid. Jongens ($M = 4.00$, $SD = .60$) bleken minder tevreden zijn dan meisjes ($M = 4.1$, $SD = .63$), maar dit verschil was niet significant in een ongepaarde t-toets ($t(195) = -1.32$, $p = .19$). Een groter zelfvertrouwen of een positiever zelfbeeld hangen samen met de mate van tevredenheid.

Alle kinderen in de focusgroep gaven aan dat zij zeer tevreden zijn over Petje af, maar dat ze de gastlessen soms “saai” vinden door gebrek aan interactieve werkvormen. De uitjes omschreven ze als “soms spannend” en “vermoeiend” door veel prikkels en indrukken. In tegenstelling tot de vragenlijst was hier geen verschil tussen jongens en meisjes. De alumni gaven eveneens aan zeer tevreden te zijn, maar ook dat ze de gastlessen soms “saai” vonden en de uitjes “vermoeiend”. Zij gaven allen aan dat ze zeer tevreden waren over het diverse lesaanbod. Eén van hen zei hierover het volgende: “Alle lessen, een keer bij brandweer, een keer bij een docent, een keer over artsen. Was gewoon prachtig!” In tegenstelling tot de vragenlijst was ook hier geen verschil tussen de jongens en het meisje. De ouders gaven aan zeer te spreken te zijn over de kwaliteit van het programma. De variatie in het lesaanbod en de diversiteit aan rolmodellen waarmee hun kinderen in aanraking komen wordt als een groot pluspunt ervaren. In tegenstelling tot de kinderen en alumni, ervaren zij niet dat hun kinderen moe zijn na Petje af. Wat betreft de “saai” gastlessen sloten de ouders zich aan bij de kinderen en alumni, zoals een ouder vertelde: “Wat ie wel lastig vindt is dat ie af en toe gastlessen heeft wat hem dan te lang duurt en dat ie lang moet zitten en dan mist ie wel het proactieve erin.” Tot slot waren de ouders tevreden over de manier waarop zij betrokken worden bij Petje af. Zij waren allen op de hoogte van de ontwikkelingsdomeinen en gaven aan dat ze erin geloven dat Petje af deze ontwikkelingen ook kan bereiken bij kinderen. De interactie met diverse groepen mensen en de ruimte krijgen om te ontdekken wat Nederland

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

allemaal te bieden heeft was voor hen alle drie redenen om hun kind aan Petje af te laten deelnemen, zoals een ouder omschreef hoe hij dit terugziet bij zijn kind:

Het is in ieder geval goed als ik naar [naam kind] kijk, net als alle andere kinderen, de mogelijkheid krijgen om van alles en nog wat te zien en daar ervaringen op doen en te denken van ja wat vind ik eigenlijk leuk? Ja dat is heel mooi om te zien en dat merken we ook heel duidelijk aan [naam kind].

In tegenstelling tot de vragenlijst werd in de focusgroep met ouders geen duidelijk verschil in geslacht gevonden. Een van de ouders gaf aan dat zijn zoon weinig losliet over zijn ervaringen bij Petje af, maar of dat aan zijn geslacht of aan zijn persoonlijkheid ligt durfde hij niet te zeggen. Daarnaast was de zoon van een andere ouder volgens haar altijd juist enorm te spreken over zijn ervaringen bij Petje af.

Tabel 4.

Regressiecoëfficiënten afhankelijke variabele tevredenheid.

	B	Std. Error	β	t	Sig.	95% betrouwbaarheidsinterval	
						Min	Max
Constante	1.592	.520		3.065	.003	.566	2.619
Geslacht	.140	.058	.142	2.415	.017*	.025	.255
Leeftijd	-.031	.037	-.056	-.819	.414	-.105	.043
Jaren deelname	-.075	.070	-.072	-1.072	.285	-.213	.063
Programmatype	.145	.100	.086	1.454	.148	-.052	.342
Gem. zelfvertrouwen	.340	.063	.408	5.382	<.001**	.215	.465
Gem. zelfbeeld	.291	.062	.354	4.654	<.001**	.167	.414

Noot: *Regressiecoëfficiënt is significant bij $p < .005$. **Regressiecoëfficiënt is significant bij $p < .001$

Verschillen Programmatype

Uit de multiple regressies bleek dat programmatype geen significante voorspeller van zelfvertrouwen, zelfbeeld of tevredenheid is, zoals in Tabel 2, 3 en 4 is af te lezen. De ongepaarde T-toets bracht ook geen significante verschillen naar voren tussen de programmatypen, zoals is af te lezen in Tabel 5.

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

In de focusgroep met ouders waren twee ouders met kinderen die deelnemen aan Petje af doordeweeks. Alle overige participanten uit de focusgroepen deden mee aan Petje af zondag. Tussen de ouders van de verschillende programma's werden geen verschillen gevonden in ervaren effectiviteit. Alle ouders gaven aan het lastig te vinden de link tussen Petje af en de ontwikkeling van hun kinderen te leggen, volgens hen door korte duur van deelname.

Tabel 5.

Coëfficiënten ongepaarde T-toets op de onafhankelijke variabele programmatype

	Programmatype	N	Mean	SD	<i>t</i>	<i>Df</i>	<i>Sig</i>
Gem. tevredenheid	Zondag	141	4.0236	.66505	.02	164	.983
	Doordeweeks	25	4.0267	.52634			
Gem. zelfvertrouwen	Zondag	144	3.8385	.70119	1.86	167	.065
	Doordeweeks	25	3.5400	.94560			
Gem. zelfbeeld	Zondag	144	4.0868	.73101	1.25	167	.214
	Doordeweeks	25	3.8800	.94406			

Bereik van Petje af

In het locatievolsysteem staat geregistreerd dat 644 kinderen (281 jongens, 363 meisjes) op dit moment (17 mei 2023) deelnemen aan Petje af. Petje af heeft 17 vestigingen verspreid over acht provincies. De leeftijd van de deelnemers varieert tussen de 9 en 16 jaar ($N = 644$, *Modus* = 12). In schooljaar 22-23 (gemeten vanaf 1 juli 2022) zijn 365 nieuwe kinderen gestart met het programma. Het aandeel kinderen dat deelneemt aan Petje af is het grootste in Brabant (24,3%) gevolgd door Zuid-Holland (21,1%) en Gelderland (13,9%). De vergelijking met de Kanskaart (ter informatie opgenomen in Bijlage D), die per gemeente het percentage leerlingen in groep 8 van ouders met een laag inkomen weergeeft, liet echter zien dat de meeste kwetsbare gemeenten liggen in Friesland, Groningen en Drenthe (Lam et al., z.d.). Tabel 6 geeft per vestiging aan hoeveel kinderen deelnemen aan Petje af en het percentage leerlingen in groep 8 van ouders met een laag inkomen in die gemeente. De vestiging Coevorden/Schoonoord heeft bijvoorbeeld 36 leden, dat is 5,6% van het totaal aantal leden bij Petje af. Gemeente Coevorden is met 32,1% leerlingen in groep 8 van ouders met een laag inkomen, aangeduid als donkerrood en maakt daarmee duidelijk dat Petje af hier haar beoogde doelgroep kan bereiken. Enerzijds is het grote aandeel kinderen dat deelneemt aan Petje af in Brabant opvallend, omdat daar relatief weinig kwetsbare gemeenten zijn.

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

Anderzijds is het lage aantal deelnemers in Den Haag opvallend, omdat daar een zeer hoog percentage leerlingen van ouders met een laag inkomen is.

Tabel 5.

Bereik Petje af vanuit Locatievolgsysteem in vergelijking met de Kanskaart Nederland.

Provincie	Petje af locatie	<i>N</i> deelnemers	% deelnemers van totaal	% leerlingen in groep 8 van ouders met laag inkomen per gemeente
Groningen	Westerkwartier	41	6,4%	24,6%*
	Eemsdelta	48	7,5%	30%**
	Totaal provincie	89	13,9%	
Drenthe	Coevorden + Schoonoord	36	5,6%	32,1%
	Emmer- Compascuum	12	1,9%	35,5%***
	Noordenveld	18	2,8%	25,3%*
	Totaal provincie	66	10,3%	
Gelderland	Neede + Eibergen	47	7,3%	18,7%
	Winterswijk	23	3,6%	29%*
	Tiel	19	3%	33,3%**
	Totaal provincie	89	13,9%	
Utrecht	Amersfoort	44	6,8%	32,8%**
	Utrecht	41	6,4%	43,4%***
	Totaal provincie	85	13,2%	
Brabant	Breda	57	8,9%	21,9%
	Etten-Leur	44	6,8%	19,5%
	Oisterwijk	14	2,2%	15,7%
	Tilburg	10	1,6%	28,9%*
	Kaatsheuvel	8	1,2%	16,2%
	Vught	23	3,6%	13,7%
	Totaal provincie	156	24,3%	

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

Zuid-	Den Haag	23	3,6%	40,7%***
Holland	Drechtsteden	16	2,5%	30,1%**
	Rotterdam	48	7,5%	45,5%***
	Vlaardingen	19	3%	33,2%**
	Maassluis	15	2,3%	29,7%*
	Schiedam	14	2,2,%	37,9%***
	Totaal provincie	135	21,1%	
Zeeland	Goes	13	2%	19,5%
	Totaal provincie	13	2%	
Noord-	Alkmaar	10	1,6%	27,9%*
Holland	Totaal provincie	10	1,6%	

Noot: Een inkomen is laag wanneer 75% van alle ouders in Nederland met even oude kinderen een hoger inkomen heeft

Noot: * is 24-30%, ** is 30-35% en *** is 35-40% klasgenoten waarvan ouders een laag inkomen hebben.

Discussie

Huidig onderzoek heeft getracht te onderzoeken wat de ervaren effectiviteit is van een deel van het Petje af programma door te kijken naar doelrealisatie, tevredenheid en bereik. De centrale onderzoeksvraag was: *Wat is de ervaren effectiviteit van het programma van Petje af op het zelfvertrouwen en zelfbeeld van kinderen?* Met behulp van een vragenlijst ($N=170$) en focusgroepen met deelnemers ($N=5$), alumni ($N=4$) en ouders ($N=3$) is de onderzoeksvraag beantwoord.

Het onderzoek toont voorzichtig aan dat Petje af als effectief wordt ervaren. Een belangrijke bevinding is de samenhang tussen de variabelen zelfvertrouwen, zelfbeeld en tevredenheid ($p<.001$), wat suggereert dat als kinderen door Petje af een groter zelfvertrouwen ontwikkelen, zij ook een positiever zelfbeeld ontwikkelen en tevredener zijn over het programma en andersom. Dit is in lijn der verwachting op basis van wat de literatuur van Hewitt (2002) stelt: een positiever zelfbeeld zorgt vaak voor een groter zelfvertrouwen en andersom. Het nut van het programma inzien zorgt vervolgens voor een hogere tevredenheid (Yperen, 2014). Daarentegen is de afwezige invloed van de variabelen leeftijd en programmatype opvallend. Die laatste wordt hieronder besproken bij onderzoeksvraag 2. De afwezigheid van leeftijd als voorspeller staat in contrast met de procesevaluatie uit 2021,

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

waaruit bleek dat kinderen tussen de 10-12 jaar minder tevreden waren doordat het programma minder goed aansloot op hun interesses en leefwereld in vergelijking met kinderen tussen de 12-14 jaar (Most & Stroecken, 2021). Deze tegenstelling impliceert dat het programma waarschijnlijk is doorontwikkeld en nu een beter aansluitend aanbod biedt voor alle leeftijden. De mogelijke invloed van geslacht en jaren deelname worden hieronder besproken.

Onderzoeksvraag 1: *In hoeverre worden de doelen ‘zelfvertrouwen vergroten’ en ‘positiever zelfbeeld’ gerealiseerd door het programma van Petje af?*

Het vergroten van zelfvertrouwen en een positiever zelfbeeld door Petje af wordt volgens kinderen en alumni gerealiseerd. Dit laten zowel de vragenlijst (M zelfvertrouwen = 3.8 en M zelfbeeld = 4.06) als de focusgroepen zien. De bevindingen zijn in lijn met de literatuur en verwachtingen. De elementen die kinderen en alumni benoemen voor een groter zelfvertrouwen zijn het presenteren en het contact met coaches. Hierdoor ontstaan succeservaringen en bevestiging vanuit de sociale omgeving, wat zorgt voor zelfvertrouwen (Bandura, 1997). Zelfbeeld ontwikkelen ze volgens hun door de veilige groeps sfeer, wat zorgt voor een steunende omgeving (Orth & Robins, 2014). Weerbaarheid en interactie met de omgeving, wat de literatuur stelt als twee andere belangrijke factoren voor zelfvertrouwen en zelfbeeld, zijn niet direct naar voren gekomen in het onderzoek. Wellicht is het voor kinderen en alumni lastig om bedrijfsbezoeken en uitjes, waarmee volgens Petje af de interactie met de omgeving en weerbaarheid wordt gestimuleerd, als ontwikkelingsmomenten voor zelfvertrouwen of zelfbeeld te zien. Kinderen ervaren dit wellicht eerder als momenten voor talentontwikkeling, zoals enkele deelnemers en alumni vertelden dat zij tijdens een bedrijfsbezoek erachter kwamen waar ze goed in zijn. Erachter komen waar je goed in bent kan echter bijdragen aan zelfvertrouwen en zelfbeeld (Kobben, 2020).

Een kanttekening op deze bevindingen wordt gezet door de ouders. Zij gaven aan geen ontwikkeling in zelfvertrouwen en zelfbeeld te ervaren bij hun kinderen, volgens hen door korte deelname aan het programma. Daarnaast gaf een alumnus aan geen groter zelfvertrouwen of zelfbeeld te hebben ontwikkeld, volgens hem door gebrek aan een veilige omgeving. Overeenkomend bij deze participanten is dat de kinderen allemaal nog maar een jaar deelnemen of een jaar hebben deelgenomen aan Petje af. Samen met de significante bevinding uit de vragenlijst ($p < .05$) stelt dit voorzichtig dat jaren deelname een belangrijke voorspeller is voor de ontwikkeling in zelfbeeld en zelfvertrouwen door Petje af.

Onderzoeksvraag 2: *In hoeverre zijn verschillen zichtbaar in doelrealisatie tussen Petje af zondag en doordeweeks?*

Uit de resultaten kwamen geen opvallende verschillen naar voren. Dit suggereert dat de programma's als gelijkwaardig effectief worden ervaren en wordt de gestelde verwachting weerlegt. De intensiteit van het programma (4 uur zondag en 2 uur doordeweeks) lijkt dus geen verschil te maken in effectiviteit, wat de literatuur tegenspreekt (Nation et al, 2003). De resultaten dienen voorzichtig geïnterpreteerd te worden vanwege de kleine steekproef van deelnemers aan Petje af doordeweeks (N vragenlijst = 25, N participanten focusgroepen = 2) in vergelijking tot Petje af zondag (N = 144, N participanten focusgroepen = 10).

Onderzoeksvraag 3. *In hoeverre zijn kinderen, alumni en ouders tevreden over het programma van Petje af?*

Kinderen beoordelen het Petje af programma gemiddeld met een rapportcijfer 8.2. Grote tevredenheid wordt ervaren over het diverse lesaanbod en de veilige groepssfeer. Ouders voegen hieraan toe tevreden te zijn over de betrokkenheid bij het programma als ouder. Deze factoren zijn in overeenstemming met wat de literatuur stelt als factoren voor het bevorderen van tevredenheid (Lavy & Naama-Ghanayim, 2020). De verwachting dat kinderen hoge tevredenheid zouden ervaren doordat zij eigenaarschap over het programma hebben is niet teruggevonden. Jongens bleken significant minder tevreden te zijn, maar dit verschil is niet teruggevonden in de focusgroepen waardoor voorzichtig wordt geïmpliceerd dat geslacht geen invloed heeft op tevredenheid. Minder tevreden zijn participanten over de gastlessen door gebrek aan interactieve werkvormen. Deze bevinding is opvallend in vergelijking met het impactonderzoek uit 2021 (Most & Stroecken, 2021). Daar kwamen de presentatiedagen als meest "saai" naar voren, waar deze nu naar voren komen als een van de belangrijkste leermomenten. Verder blijken de uitjes soms vermoeiend. Gemiddeld participeren kinderen uit kwetsbare situaties minder vaak in sociale activiteiten buiten hun eigen omgeving (Badou & Day, 2021). Het zou kunnen dat deze kinderen sneller overprikkeld of vermoeid raken doordat zij tijdens een uitje nieuwe dingen ervaren die voor andere kinderen normaal zijn, zoals reizen met de trein, maar hier is geen wetenschappelijk onderzoek naar gedaan. Tegelijkertijd ervaren de ouders uit de focusgroep geen vermoeidheid bij hun kinderen, wat deze stelling in twijfel trekt. Samenvattend kan worden gesteld dat kinderen, alumni en ouders zeer tevreden zijn over het programma, maar dat de invulling van de gastlessen en de te intensieve uitjes als verbeterpunten gezien worden.

Onderzoeksvraag 4. *In hoeverre bereikt het programma van Petje af de beoogde doelgroep?*

Bij Petje af wordt een groepsgrootte van maximaal 18 kinderen per groep gehanteerd en zijn er momenteel 50 groepen, wat betekent dat er op dit moment 900 kindplaatsen zijn, waarvan er 644 bezet worden (N locatievolgsysteem = 644). Deze onderbezetting kan verklaard worden doordat het locatievolgsysteem niet door iedere vestigingsmanager goed wordt bijgehouden. Daarnaast zijn een aantal groepen recent gestart waardoor zij nog geen 18 kinderen hebben. De vergelijking met de Kansenskaart laat zien dat Petje af vaak gevestigd is in gemeenten waar hoge percentages leerlingen in groep 8 uit lage-inkomensgezinnen wonen. Dit kan duiden op een aanzienlijke deelname van (economisch) kwetsbare kinderen aan Petje af. Het is echter lastig om hierover uitspraken te doen, omdat Petje af geen persoonsgegevens verzamelt of toelatingscriteria hanteert. Door bewust te kiezen voor plekken waar veel kinderen uit kwetsbare situaties wonen, wordt gesuggereerd dat de beoogde doelgroep wordt bereikt. Aanvullend, het bereik van Petje af blijft jaarlijks groeien waardoor voorzichtig gesteld kan worden dat steeds meer kinderen uit kwetsbare situaties bereikt worden.

Beperkingen en Sterke Punten

De eerste beperking is het risico op responsbias bij zowel de vragenlijst als de focusgroepen, wat bijvoorbeeld de gemiddeld eenzijdige beantwoording van de vragenlijst laat zien. Als gevolg hiervan moeten resultaten voorzichtig geïnterpreteerd worden (Field, 2018). Tegelijkertijd is dit risico beperkt door deelnemers de vragenlijst zelfstandig en anoniem in te laten vullen. Een sterk punt van dit onderzoek is het gebruik van twee verschillende onderzoeksmethodes waardoor een vollediger inzicht in de ervaren effectiviteit verkregen kon worden. De tweede beperking is de onbetrouwbare generaliseerbaarheid van resultaten naar alle kinderen bij Petje af door gebrek aan een representatieve groep participanten. De participanten van de focusgroepen waren afkomstig van slechts een paar dezelfde vestigingen en de vragenlijst is door 24,6% van alle deelnemers ingevuld. Het onderzoek had echter een hoge statistische power van 1.0 wat stelt dat gevonden effecten wel representatief zijn. De derde beperking is de betrouwbaarheid van uitspraken over het bereik van Petje af in vergelijking met de Kansenskaart. De Kansenskaart toont slechts één reden voor kinderen om op te groeien in een kwetsbare situatie, namelijk opgroeien in een laag-inkomensgezin. Echter, bestaan meer redenen waarom kinderen in kwetsbare situaties opgroeien en gebaat kunnen zijn bij deelname aan Petje af. Daarentegen is een sterk punt dat de Kansenskaart in beeld heeft gebracht dat in de noordelijke provincies relatief veel leerlingen

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

opgroeien in lage-inkomensgezinnen, maar hier weinig Petje af vestigingen zijn wat een duidelijk signaal afgeeft voor de toekomstige groei van Petje af.

Implicaties

Huidig onderzoek geeft vier implicaties voor de doorontwikkeling van het programma. Ten eerste wordt geadviseerd coaches verder te trainen op het geven van coaching waardoor de steunende en veilige omgeving wordt uitgebreid. Het contact met coaches wordt gezien als belangrijk ontwikkelingsmoment en gebrek hieraan kan ontwikkeling tegenhouden. Ten tweede wordt geadviseerd coaches te trainen op interveniëren tijdens gastlessen zodat verzekerd wordt dat les interactief is. Ten derde wordt geadviseerd de uitjes met kinderen te evalueren om in kaart te brengen in hoeverre deze als vermoeiend worden ervaren zodat het programma hierop aangepast kan worden. Als afsluitend advies wordt meegegeven de Kansenskaart in te zetten voor de toekomstige groei van de organisatie.

Toekomstig Onderzoek

Voor toekomstig onderzoek worden drie suggesties gedaan. Allereerst is het interessant om middels een longitudinale effectstudie de rol van jaren deelname te onderzoeken. Ten tweede het onderzoek van de ervaren effectiviteit van de andere twee sporen, toekomst en vaardigheden, waarbij wordt geadviseerd te streven naar een representatievere steekproef in de focusgroepen voor een hogere validiteit. Ten derde het onderzoeken van de eventuele effecten van verschillen in intensiteit tussen de twee programmatypen, omdat huidige onderzoek geen verschillen aantoot en daarmee de literatuur tegenspreekt (Nation et al., 2003).

Dit onderzoek heeft laten zien dat het programma van Petje af als effectief wordt ervaren voor de ontwikkeling van een groter zelfvertrouwen en een positiever zelfbeeld. Veel kinderen in Nederland groeien op in een kwetsbare situatie waardoor de kans op een rijke leerontwikkeling wordt verkleind. Met behulp van programma's als Petje af kunnen we de kansen voor deze kinderen vergroten.

Literatuur

- Allen, P., Bennett, K., & Heritage, B. (2014). *SPSS Statistics. Version 22. A practical guide*. Cengage learning Australia.
- Badou, M., & Day, M. (2021). Kansengelijkheid in het onderwijs. *Verwey-Jonker Instituut*
- Bandura, A. (1997). Self-Efficacy: The exercise of control. Book review. *Journal of cognitive Psychotherapy*, 13(2). <https://doi.org/10.1891/0889-8391.13.2.158>
- Boeije, H. (2010). *Analysis in Qualitative Research*. Sage
- Brummelman, E., Nikolić, M., Nevicka, B., & Bögels, S. M. (2022). Early physiological indicators of narcissism and self-esteem in children. *Psychophysiology*, 59(10), 1-18. <https://doi.org/10.1111/psyp.14082>
- Dale, L. P., Vanderloo, L., Moore, S., & Faulkner, G. (2019). Physical activity and depression, anxiety, and self-esteem in children and youth: An umbrella systematic review. *Mental Health and Physical Activity*, 16, 66-79. <https://doi.org/10.1016/j.mhpa.2018.12.001>
- Everaert, J., Koster, E. H., Schacht, R., & De Raedt, R. (2010). Evaluatie van de psychometrische eigenschappen van de Rosenberg zelfwaardeschaal in een poliklinisch psychiatrische populatie. *Gedragstherapie*, 43(4), 307-317. <https://utrechtuniversity.on.worldcat.org/oclc/695223877>
- Field, A. (2018). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics* (5e ed.). SAGE Publications.
- Franck, E., De Raedt, R., Barbez, C., & Rosseel, Y. (2008). Psychometric properties of the Dutch Rosenberg self-esteem scale. *Psychologica Belgica*, 48(1), 25-35. <https://doi.org/10.5334/pb-48-1-25>
- Freire, T., & Ferreira, G. (2020). Do I need to be positive to be happy? Considering the role of self-esteem, life satisfaction, and psychological distress in Portuguese adolescents' subjective happiness. *Psychological reports*, 123(4), 1064-1082. <https://doi.org/10.1177/0033294119846064>
- Fukkink, R., Elffers, L., Timmermans, G., Helms, R., Jansen, D., Fix, M., & Lusse, M. (2021). Aanvullend onderwijs. In M. Florussen. (Red.), *Gelijke kansen voor een diverse jeugd: resultaten van drie jaar onderzoek* (pp. 38-44). Nationale Wetenschapsagenda.
- Hewitt, J. P. (2002). The Social Construction of Self-Esteem. In C.R. Snyder and S.J. Lopez (eds.), *Handbook of Positive Psychology* (pp. 135-147). Oxford University Press.

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

- Hosogi, M., Okada, A., Fujii, C., Noguchi, K., & Watanabe, K. (2012). Importance and usefulness of evaluating self-esteem in children. *BioPsychoSocial medicine*, 6(1), 1-6. <https://doi.org/10.1186/1751-0759-6-9>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022). *De Staat van het Onderwijs 2022*. Rapport. Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/04/13/de-staat-van-het-onderwijs-2022>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2023). *Staat van het Onderwijs 2023*. Rapport. Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/05/10/staat-van-het-onderwijs-2023>
- Ismail, N. A. H., & Tekke, M. (2015). Rediscovering Rogers's self-theory and personality. *Journal of Educational, Health and Community Psychology*, 4(3), 28-36. <https://utrechtuniversity.on.worldcat.org/oclc/994186245>
- Jerald, M., & Me, V. H. (2020). Number of friends in school and the level of self-confidence of the students. *International Journal of Research-Granthaalayah*, 8(1), 277-286. <https://doi.org/10.29121/granthaalayah.v8.i1.2020.282>
- Karsen, M., Vaessen, A., van Stigt, A., van der Wouden, M., Hoedemaker, R. (2021). *Tussenevaluatie van de Kansenaanpak voortgezet onderwijs 2019/20*. Rapport. Kohnstamm Instituut. <https://kohnstaminstituut.nl/wp-content/uploads/2022/01/1069-Kansenaanpak-VO-Amsterdam.pdf>
- Kobben, B. (2020). *The art of sustainable performance. A model for recruiting, selection, and professional development*. Springer Nature. <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/39977>
- Koot, H., Ftitache, B., & van Lier, P. (2022). Kinderen van migranten staan met 10-0 achter. *Kind Adolesc Prakt* 21(1), 6–13. <https://doi.org/10.1007/s12454-022-0685-9>
- Lam, H., Jansen, M., van de Kraat, C., van Kesteren, E-J., & Ravensteijn, B. (z.d.). *Klas ouders laag inkomen*. Kansenskaart Nederland. <https://kansenskaart.nl/klasouderslaaginkomen#6.46/52.29/5.285>
- Lavy, S., & Naama-Ghanayim, E. (2020). Why care about caring? Linking teachers' caring and sense of meaning at work with students' self-esteem, well-being, and school engagement. *Teaching and Teacher Education*, 91, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2020.103046>
- McLeod, S. (2018). Maslow's hierarchy of needs. *Simply psychology*, 1, 1-16.

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

<https://canadacollege.edu/dreamers/docs/Maslows-Hierarchy-of-Needs.pdf>

Mehrad, A. (2016). Mini literature review of self-concept. *Journal of Educational, Health and Community Psychology*, 5(2), 62-66. <http://dx.doi.org/10.12928/jehcp.v5i2.6036>

Minev, M., Petrova, B., Mineva, K., Petkova, M., & Strebkova, R. (2018). Self-esteem in adolescents. *Trakia Journal of Sciences*, 16(2), 114-118.

<https://doi.org/10.15547/tjs.2018.02.007>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022, 24 april). *Vooraankondiging Voorloperstraject Rijke Schooldag*. Nieuwsbericht. Gelijke kansen.

<https://www.gelijke-kansen.nl/actueel/nieuws/2022/04/26/vooraankondiging-over-de-rijke-schooldag>

Most, M. B. & Stroecken, C. M. (2021). De impact van Petje af. *Stichting Petje af Nederland*.

<https://petjeaf.nl/nederland/beleid-en-verslag>

Most, M.B. & Stroecken, C.M. (2021). Procevaluatie van het programma van Petje af

Nederland. *Stichting Petje af Nederland*. <https://petjeaf.nl/nederland/beleid-en-verslag>

Mustafa, M., Martin, L., & Hughes, M. (2016). Psychological ownership, job satisfaction, and middle manager entrepreneurial behavior. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 23(3), 272-287. <https://doi.org/10.1177/1548051815627360>

<https://doi.org/10.1177/1548051815627360>

Nation, M., Crusto, C., Wandersman, A., Kumpfer, K. L., Seybolt, D., Morrissey-Kane, E., & Davino, K. (2003). What works in prevention: Principles of effective prevention programs. *American Psychologist*, 58(6-7), 449-456.

<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0003-066X.58.6-7.449>

Onderwijsmuseum. (2022). *Onderwijsgeschiedenis en kansengelijkheid*.

<https://www.onderwijsmuseum.nl/nieuws/onderwijsgeschiedenis-kansengelijkheid>

Oney, E., & Oksuzoglu-Guven, G. (2015). Confidence: A critical review of the literature and

an alternative perspective for general and specific self-confidence. *Psychological reports*, 116(1), 149-163. <https://psycnet.apa.org/doi/10.2466/07.PR0.116k14w0>

Orth, U., & Robins, R. W. (2014). The development of self-esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 23(5), 381-387. <https://doi.org/10.1177/0963721414547414>

Pauwels, H., & Dreijer, R. (2018). *Onderzoek doen met kinderen. Verzameling van leuke en creatieve werkvormen geschikt voor het doen van onderzoek met kinderen*.

Hanzehogeschool Groningen.

https://research.hanze.nl/ws/files/25297432/HANZE_18_0205_Waaier_Kind_in_de_d_e_Wijk_Losbladig_LR.pdf

Pit-ten Cate, I. M., & Glock, S. (2018). Teachers' implicit attitudes toward students from

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

- different social groups: A meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, *10*, 1-18.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02832>
- Shirzad, S., Barjesteh, H., Dehqan, M., & Zare, M. (2022). Epistemic Beliefs and Learners' Self-Efficacy as Predictors of Language Learning Strategies: Toward Testing a Model. *Frontiers in Psychology*, *13*, 1-15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.867560>
- Stajkovic, A. D. (2006). Development of a core confidence-higher order construct. *Journal of Applied Psychology*, *91*(6), 1208–1224. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.91.6.1208>
- Stajkovic, A. D., Bandura, A., Locke, E. A., Lee, D., & Sergent, K. (2018). Test of three conceptual models of influence of the big five personality traits and self-efficacy on academic performance: A meta-analytic pathanalysis. *Personality and Individual Differences*, *120*, 238 –245. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2017.08.014>
- Steketee, M., Nederland, T. , Mak, J. van der Gaag, R., van Bommel, M., Roebroek, L., van der Eerden, S., van den Toorn, J., Smits, J. en E. van Waesberghe (2013). *Kinderen in armoede in Nederland*. Verwey-Jonker Instituut. <https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/kinderen-in-armoede-in-nederland/>
- Tariq, S., & Woodman, J. (2013). Using mixed methods in health research. *JRSM short reports*, *4*(6), 1-8. <https://doi.org/10.1177/2042533313479197>.
- Teeuw, B., Schwarzer, R., Jerusalem, M. (1994). Dutch adaptation of the General Self-Efficacy Scale. <http://userpage.fuberlin.de/~health/dutch.htm>
- Usher, E. L. , & Pajares, F. (2008). Sources of self-efficacy in school: Critical review of the literature and future directions. *Review of Educational Research*, *78*(4), 751–796.
<https://doi.org/10.3102/0034654308321456>
- Vensters. (z.d.). *Tevredenheidsonderzoek. Onderzoek de tevredenheid van leerlingen en ouders*. Vensters. <https://www.vensters.nl/tevredenheidsmeting>
- Wang, Y., & Chang, Y. (2019). What you are confident of determines your choices in context: Confidence in yourself versus in your ability. *Journal of Behavioral Decision Making*, *32*(4), 375-387. <https://doi.org/10.1002/bdm.2120>
- Yperen, T., de Wilde, E. J., & Keuzenkamp, S. (2014). *Outcome in zicht. Werken met prestatie-indicatoren in de jeugdhulp*. Nederlands Jeugdinstituut.
<https://www.nji.nl/system/files/2021-05/Outcome-in-zicht-Werken-met-prestatie-indicatoren-in-de-jeugdhulp.pdf>

Bijlage A. Theory of Change

Dit doet Petje af

**Aanvullend
onderwijsprogramma
voor 10 -14 jarigen, die
een extra steuntje in de
rug kunnen gebruiken**

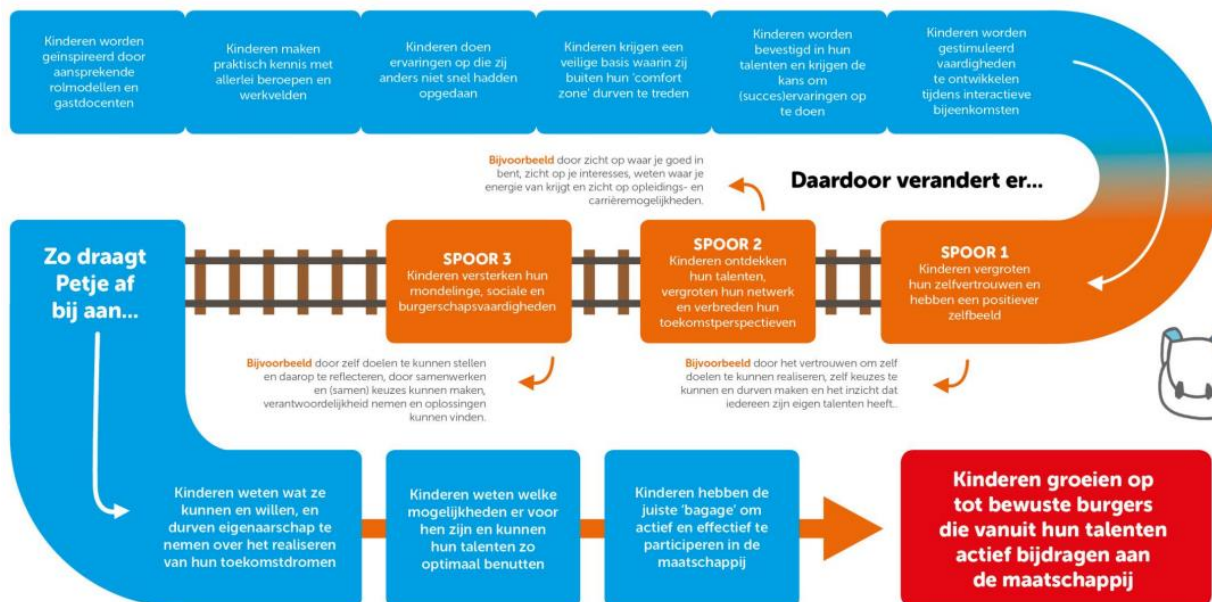

Theory of Change

Hoe Petje af impact maakt...

Dit houdt onder andere in...

ERVAREN EFFECTIVITEIT: ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD

Bijlage B. Vragenlijst

Hoi!

Wat leuk dat je mee wilt helpen met mijn onderzoek. Samen gaan we onderzoeken wat je bij Petje af leert en wat je leuk vindt aan Petje af. Deze vragenlijst is anoniem. Dat betekent dat ik niet weet wie welke vragenlijst heeft ingevuld. Je mag dus echt eerlijk antwoorden. Ook kun je altijd stoppen. Je bent ongeveer 10 minuten bezig. Als je een vraag niet begrijpt dan kan je coach je helpen. Veel succes en plezier!

[informed consent: ik doe mee aan dit onderzoek: ja / nee]

1. Ik ben een:

- Jongen
- Meisje
- Zeg ik liever niet
- Anders:.....

2. Ik ben jaar oud

3. Ik doe al jaar mee aan Petje af:

4. Ik doe mee aan Petje af:

- Zondag
- Doordeweeks

5. Mijn Petje af groep is in:

6. Ik geef Petje af dit cijfer: (1 = heel stom - 10 = heel leuk)

Nu krijg je vragen over wat je leert bij Petje af. Kleur het bolletje in wat voor jou past.

	Nooit	Bijna nooit	Soms	Vaak	Altijd
Ik heb zin om naar Petje af te gaan	☐	☐	☐	☐	☐
Ik leer veel bij Petje af	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind de lessen bij Petje af leuk	☐	☐	☐	☐	☐
	Helemaal niet	Niet echt	Neutraal	Best wel	Helemaal wel
Bij Petje af leer ik dat ik veel kan	☐	☐	☐	☐	☐
Bij Petje af leer ik dat ik oplossingen kan bedenken	☐	☐	☐	☐	☐
Bij Petje af leer ik doorzetten als iets moeilijk is	☐	☐	☐	☐	☐
Bij Petje af leer ik mijn doelen bereiken	☐	☐	☐	☐	☐
	Helemaal niet	Niet echt	Neutraal	Best wel	Helemaal wel
Bij Petje af leer ik dat ik blij mag zijn met wie ik ben	☐	☐	☐	☐	☐
Bij Petje af leer ik dat ik trots mag zijn op mezelf	☐	☐	☐	☐	☐
Bij Petje af leer ik dat ik belangrijk ben	☐	☐	☐	☐	☐
Bij Petje af voel ik mij fijn in de groep	☐	☐	☐	☐	☐

Bijlage C. Factor analyse**Tabel C.***Pattern Matrix – Factor analyse*

	Component		
	1	2	3
	Zelfbeeld	Zelfvertrouwen	Tevredenheid
Bij Petje af leer ik dat ik belangrijk ben	.900	.064	-.108
Bij Petje af leer ik dat ik blij mag zijn met wie ik ben	.816	.051	.080
Bij Petje af leer ik dat ik trots mag zijn op mezelf	.807	.148	-.003
Bij Petje af voel ik mij fijn in de groep	.552	-.127	.380
Bij Petje af leer ik dat ik oplossingen kan bedenken	-.055	.907	-.053
Bij Petje af leer ik doorzetten als ik iets moeilijk vind	.178	.731	-.056
Bij Petje af leer ik mijn doelen bereiken	.188	.708	.047
Bij Petje af leer ik dat ik veel kan	.006	.658	.293
Ik heb zin om naar Petje af te gaan	-.017	.055	.862
Ik vind de lessen bij Petje af leuk	.167	.035	.735
Ik leer veel bij Petje af	-.013	.442	.468

Noot: Oblimin rotatie uitgevoerd in 9 iteraties.

Bijlage D. Kanskaart Nederland.

Percentage leerlingen in groep 8 met ouders met een laag inkomen per gemeente.

Bezoek de website <https://kanskaart.nl/klasouderslaaginkomen#6.46/52.29/5.285> voor de interactieve kaart.

